

אשכול יוסף

מאוצרותיו הרבי יוסף זוי סימן טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ושא"ס פניה"ק ירושלים תובב"א

הגדר מעצמת

יְאֲרֵבֶּעֶ-מֵאוֹת אִישׁ לַמָּוֶן

למה עשיו מביא דוקא 400 איש להילחם ביעקב?

1. מובא מהמגלה עמוקות 400 איש שבאו עם עשיו, היו כנגד 400 נוחות הטומאה.
2. י"ל בס"ד כנגד יועבדו וענו אותם ארבע מאות שנה, ורמה לקטרג ולבוא בכח הגוירה שנגור על ישראל גלות 400 שנה, בסוכרו שיועיל לו לנצח את יעקב.
3. עי"ל בס"ד לרמוז שיעשה מלחמה עם יעקב לקבל הוא וזרעו את ארץ ישראל, שהיא 400 פרסה על 400 פרסה. כמו"ש תוס' ב"מ (כת. ד"ה חמשה עשר), שארץ ישראל היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, וכ"כ רש"י (במדבר י"ג כ"ה, יחזקאל מ"ח א').
4. עי"ל כנגד 400 שקל כסף עובר לסוחר, ששקל אברהם לעפרון, בעבור מערת המכפלה, ורצה לרמוז בזה ליעקב שהוא יקבר במערת המכפלה, ולבטל את המכירה שמכר את חלקו במערת המכפלה ליעקב, וכפי שעורר על זה בעת מותו של יעקב אבינו ע"ה.
5. עי"ל שעשיו הביא עמו 400 איש, שהם 400 עובדי עבודה זרה שונות, כמו שמצינו שהיה לאברהם אבינו מסכת עבודה זרה עם 400 פרקים, כמבואר במסכת ע"ז (דף י"ד ע"ב). וחשב בכך לגבור ולנצח את יעקב.
6. בספר עין אליהו (מו"ק דף ט"ז) כותב שמצינו שהמספר 400 עושה רושם, ולכן עשיו יצא דוקא עם 400 איש, כמו שמצינו שם בגמרא בדי' מאות שופרות נידה ברק למרוז. וכן מצינו אצל ר' פרידא בעירובין (נד): שחזר על הלימוד לאותו תלמיד 400 פעמים, עד שהבין, והתיישבו הדברים על ליבו. ועיין עוד בברכות (נא): באשתו של רב נחמן, ששברה ארבע מאות חביות יין. ועוד בברכות (ה:), שהחמיצו לרב הונא 400 מאות חביות יין. וכן מצינו בעמלק שפסע 400 מאות פרסה ובא להילחם בישראל, (מכילתא ותנחומא בשלח). וכן מצינו אצל דוד שעלה לקראת נבל הכרמלי, וארבע מאות איש עמו (שמואל א' כ"ה י"ג).

בְּאֵנוּ אֶל-אֲזִיזָהּ אֶל-עֵשָׂו וְגַם הִלָּךְ לְהָרֹג אֶת יַעֲקֹב וְאֶרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ לַמָּוֶן

איך עשיו מביא 400 איש להרוג את יעקב, הלא אמר בליבו שלא ימיתו בחיי יצחק שלא לצעריו?

יש להקשות, שהרי התורה מעידה שעשיו אמר בליבו (פרק ז"ד), "יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי", ופירש רש"י: כמשמעו. שלא אצער את אבא. וכי"ב כתבו בעלי התוספות עה"ת, שאמר עשיו אגרום שיקרבו ימי אבל אבי אילו אהרנה את יעקב אחי, לפיכך אנה להרוג עד שימות אבי. וא"כ עתה שחזור יעקב מבית לבן בדרכו לבית אביו יצחק, והוא עודנו בחיים, מדוע עשיו מבקש להרוג את יעקב בחיי אביו יצחק? וכמו כן קשה ממה שהביא רש"י בפרשת ויצא (פרק כ"ט), ממדרש חז"ל, שרדף אליפו בן עשו במצות אביו אחרי יעקב להרוג והשיגו, ולפי שגדל אליפו בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי, והעני חשוב כמת. ומדוע שלא עשיו את אליפו והלא כבר קבע בליבו שלא יהרגו בחיי אביו יצחק, שהיה נוהג בו כבוד?

והנה מה שרמזה שלחה את יעקב שיברח לפדן ארם, אע"פ שעשיו ציפה להרוג את יעקב אחרי מות אביו יצחק, לא קשה כ"כ, ויש ליישב בכמה אופנים, כדלהלן. שהרי הטעם ששלחה את יעקב, לפי שנאמר לה כן נבנואה, ואפשר שרק נאמר לה נבנואה שעשיו רוצה להרוג את יעקב, ולא נאמר לה יקרבו ימי אבל אבי, והיינו כי לפי האמת לבסוף ביקש להרוג עוד בחיי יצחק. עוד יש ליישב, דמ"מ כיון שיצחק אמר לעשיו, ואברכה לפני מותי, א"כ רקבה חששה שיצחק עומד למות, לכן מיהרה לשלוח את יעקב. ועוד שרמזה התייראה שאע"פ שעשיו אומר יקרבו ימי אבל אבי, מ"מ לא בטחה בו, אבל על עשיו קשה כאמור?

ונראה בס"ד ליישב ע"פ דבריו המפורסמים של הכלי יקר, שעשיו תלה את הריגת יעקב בימי אבל יצחק, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה, כי "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ויצחק אמר לעשיו "והיה כאשר תריד", והיינו בזמן שלא יעסקו ישראל בתורה "ופרקה עולו", ואם כן באבלו ודאי לא יעסוק בתורה ולא יהיה לו דבר המגן עליו, ואז אהרנה את אחי. ובניאר שמטעם זה אמרו חז"ל (ברכות נד:), שאבל צריך שמירה מן המזיקים, לפי שאין בו תורה המגינה עליו, שנא' (משלי ו' כ"ב) "בהתהלךך תנחה אותך בשוכבך תשמור עליך", וכן ביאר האלשי"ך הקדוש ועוד מפרשים. ולפי זה י"ל שהיה עשיו סבור שבעת שיעקב אבינו בורח, בדרך אולי יסיח דעתו מהלימוד, ולכן כשברח שלח את אליפו, וכן כאשר חזר, ולא יודע היה שלא הסיח דעתו מהתורה אפילו רגע אחד. וכן היה עשיו סבור שבחיות יעקב היה רועה צאן לבן, אולי כבר אינו עוסק בתורה בשקידה, ולא יודע היה, שאף בעת התעסקותו עם הצאן, לא הסיח דעתו מהתורה ועבודת ה', כמו"ש רבינו הרמב"ם בספרו מורה נבוכים, שרק באביריו התעסק במלאכת הצאן, וליבו היה בלתי בה' יתברך. ובמדרש רבה (פרק ס"ח) איתא שהתפלל לחיבר התהלים בשעה שהיה רועה צאן לבן. ובדרך זו ע"ל שכיון שרמזה מותה, וממילא יהיה יעקב אסור בת"ת, שלח עשיו ארבע מאות איש לצאת להילחם ביעקב, כמו"ש רש"י עה"פ בתהלים (פרק ק"ט), שאבילות אחרת היתה ליעקב עם מיתת דבורה, שרמזה איומו מתה. ובמדרש תנחומא (כי תצא פ"ד), "כשמתה רקבה אמרו מי יצא לפניה, אברהם מת, יצחק יושב בבית עניו כחות, יעקב הלך לו לפדן ארם.

והנה כל זה מיישב לדברי האלשי"ך הקדוש והכלי יקר שביארו כאמור, שעשיו המתין לזמן שיעקב יהיה בטל מן התורה, אבל מרש"י ומבעלי התוס' משמע שלא היה זה מדין ביטול תורה של יעקב, אלא מפני כבודו של יצחק, וא"כ עדיין קשה מה השתנה עתה שעשיו מבקש להרוג את יעקב אף בחיי אביו יצחק?

ונראה לענ"ד ליישב בס"ד לפי אמיתות הדברים, שכידוע בכל ריב ומחלוקת, וכך כמעט ברוב מוחלט של כל המחלוקות, הגם שכל שורש המחלוקת והריב, הוא רק, ואך ורק מא' משלושה סיבות: קנאה תאוה וכבוד. בכל זאת אחר רגעים, שעות, או לכל היותר יום יומיים, המחלוקת נהפכת, לקנאת אש דת... קנאת כבוד ה'... ובעל המחלוקת והריב בא בשם ה' צבאות לרדוף, להשיחית, לכלות, להתם, לבזות, להשפיל... ואפילו להמית ולרצוח! וכמו שכותב רבינו הגר"א באבן שלמה שהיו צבאות מנסה ומכשיל את האדם, בהסיתו לעבור עבירות במסווה שהן מצוות. וכך היה אצל עשיו, שמתחילה כאשר ביקש להרוג את יעקב מפני קנאתו בו על נשילת הברכות, אמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אחי. אבל אחר כמה רגעים כבר קבע ופסק שע"פ ההלכה יש ליעקב דין מוות... ע"פ דין תורה"ק... ולכן כבר לא משנה אם יצחק חי או לא, כי במקום חילול ה' אין חולקים כבוד אפילו לרב... ולא תגורו מפני איש... ולכן שלח את אליפו להמית את יעקב, וכן בא עם ארבע מאות איש לרצוח את יעקב.

ובזה מובן היטב, מדוע אליפו נאות שלא לרצוח את יעקב? והלא מתחילה אמר שבא במצוות אביו עשיו, וכודאי יודע שאין שומעין לאב לעבור על דברי תורה, שכל תניק של בית רבן יודע זאת, וא"כ מדוע פתאום משתכנע ע"י יעקב, ומה הפשט שכיון שלמד אצלו תורה לבן לא רצה להרוג, א"כ לא היה רודף אחריו? אלא ודאי בהכרח שעשיו פקד את אליפו שע"פ דין תורה יש לו חוב לרצוח את יעקב בשליחותו, כי ע"פ ההלכה יעקב חייב מיתה. מדין רודף... או מורד במלכות... או מפני גניבת הברכות, וכן נח חייב מיתה בגניבה... וכי... ואליפו כאשר ראה את יעקב, ונזכר שלמד אצלו תורה, נכנס לבעיה. הרי דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין?! יעקב אומר לו שע"פ ההלכה רצה ורצה... ואין כאן שום היתרים. ועשיו פוקד אותו שע"פ ההלכה יעקב חייב מיתה, ואם לאו דמו בראשו... לכן יעקב מסכים לו שעני חשוב כמת, ויטול את כל ממונו, וכך מקיים את מצוות שניהם... הא למדת, שעשיו לא סתם ביקש לרצוח את יעקב כמו איהו רוצה שפלו... אלא ע"פ פסק הלכה מנומק ומפורט... היו אומר הקטאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם!

אשכול יוסף

מאוצרותיו דרבי יוסף ז"ל סימן טוב שליכ"א
מוזכר הספרים "כרם יוסף" ו"א"ס פ"ה"ק ירושלים תובב"א

**"וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, ואת לאה וילדיה
אחרונים, ואת רחל ואת יוסף אחרונים"**

היאך יעקב הקדים את בני השפחות בראש המערכה מפני סכנת עשיו כדי להציל את בני האמהות?

בשעה שעשיו בא למלחמה לקראת יעקב, וארבע מאות איש עמו, יעקב אבינו נערך לקראת המערכה ונאמר (בראשית ל"ג ב') "וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, ואת לאה וילדיה אחרונים, ואת רחל ואת יוסף אחרונים". וכאן קמה וגם ניצבה קושיא גדולה, היאך יעקב אבינו מסדר את בני משפחתו לפי חביבותם ואהבתו אליהם, שאם יבוא עשיו לטמא את הנשים או להכות באנשים, יהיו החיצונים הגנה והצלה לפנימיים, וכמו שפירש רש"י "אחרון אחרון חביב" כלומר שהשפחות וילדיהן יהיו מחסה והצלה ללאה וילדיה, והם יהיו מחסה לרחל ויוסף, וכיוצא בזה פירש הרד"ק שינוח כעסו של עשיו בהריגת הראשונים ויניח את האחרונים, ובתרגום יהונתן בן עוזיאל פירש שיעקב אמר "אילו בא עשו לחבל בנערים לעשות זנות בנשים יעשה באלה, ובתוך הדבר הזה נקום ונלחם עימו מלחמה".

וקשה שהרי דבר זה לכאוף הוא בניגוד גמור להלכה, דבסנהדרין (עב): איתא שאין דוחין נפש מפני נפש, ולכן תינוק שהוציא ראשו ומסכן את אמו הורגין אותו. ומפורש להדיא במשנה תרומות (פ"ח י"ב), "נשים שאמרו להם נכרים תנו לנו אחת מכם ונטמאה ואם לאו הרי אנו מטמאין את כולכם, יטמאו את כולן ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל", וכן לעניין נפשות מפורש בתוספתא (פ"ז דתרומות הלכה כ"ג) ובירושמי (שם פ"ח), "סיעה של בני אדם שאמרו להם נכרים תנו לנו אחד מכם ונהרגו ואם לאו הרי אנו הורגין את כולם, יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל", וכן פסק הרמב"ם (פ"ה מה' יסוה"ת ה"ה), והשו"ע (יו"ד סי' קנ"ז ס"א).

וכן מצינו שיש אומרים שדוד נתבע על הריגת אוריה החיתי לפי שהניחו במלחמה בראש המערכה לפני שדה הקרב (עין קידושין מג), ואם כן היאך יתכן שיעקב אבינו עמוד התורה ואיש האמת סידר את בני משפחתו לפי חביבותם?

יישוב א' - דין קדימה בת"ח להצלה והרווחה

לכאוף יש לחלק דבמשנה בתרומות מדובר דוקא כשהאויבים רוצים להמית אדם אחד, לכן אסור לבחור מתוך כולם אחד למוסרו, אבל כאשר כולם בסכנת מיתה ממילא יש דין קדימה את מי להציל תחילה, ולכן כיון שהיו יעקב וכל בניו בסכנה, הקדים את מי שהיתה מעלתו גדולה יותר, וכמבואר במשנה בהוריות (יג) האיש קודם לאשה להחיות ולהשבת אבידה, כהן קודם ללווי, לוי לישראל, ישראל למזרח, בזמן שכולם שווים, אבל אם היה ממזר ת"ח וכהן גדול עם הארץ ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ. ואמרו עוד בגמרא שם, היה אביו ורבו בשבי רבו קודם לאביו, ואמרו עוד שם חכם קודם למלך. וכן פסק הרמ"א (יו"ד סי' רנ"ב ס"ח) שאם שניהם רוצים לטבוע בנהר הצלת האיש קודם, והיינו מפני שהאיש חייב במצוות ובת"ת, ולכן פודה את רבו לפני אביו כנ"ל וכמבואר בשו"ע (שם ס"ט). וכן מבואר בגמרא בבא

דבר נורא נשאל אחד מגאוני דורם של הב"ח והט"ז, בשו"ת דברי רננה (סימן ג"ח), אודות אשה שברחה על נפשה מפני רעש מהומת רוצחים, ובחיקה היה נתון וולדה שטרם הגיעו שלושים ימים. ויהי במנוסתה הרים הוולד את קולו והיה מילל בבכי רב, והאם התייראה לנפשה פן יודע מקומה וימיתה, כאשר עשו כלה להשמיד ולהרוג מנער ועד זקן טף ונשים מעולל ועד יונק, ועל ידי זה המיתה את הוולד באומרה מוטב שימות אחד ולא שנים, ואחר שהצליחה לברוח ולהגיע למקום מבטחים ולהתיישב בדעתה, החלה למרר בבכי על מעשה נורא זה שבמו ידה שפכה את דמו של בנה והמיתה אותו, ועתה באה בקול המולה ויללה והיא מר לה, לשאול אם צריכה לעשות תשובה על מעשיה.

ובספר "שאגת יוסף" סכנה ורפואה ופקוח נפש, היוצא לאור בימים אלו, הביא את דברי הדברי רננה שלא היה לתינוק דין רודף, ולא עשתה כדן שהמיתה אותו, דאין דוחין נפש מפני נפש, וראיתו מהמשנה בסוף פרק ז' דאהלות, "האשה שהיתה מקשה לילד, יצא ראשו אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש", והטעם כיון שאין התינוק מתכוון להמית את האם, ודן מזה בכל שכן לעניין זה, שהיה אסור לאם להמית את בנה במרוצתה ובריחתה מפני אותם רוצחים. והוסיף לחזק דבריו מדברי הרמב"ם בהלכות רוצח (פ"א ה"ט), שמשיצא ראשו של עובר אין נוגעין בו, דזהו טבעו של עולם, ושכן העתיק הב"י והשו"ע (חו"מ סי' תכ"ה ס"ה). כלומר שזה טבעו של עולם שהתינוק מוציא ראשו וממילא האם מסתכנת, ולכן אין לו דין רודף, וכמו כן זה טבעו של עולם שהתינוק בוכה, ואינה רשאית להורגו.

אך בספר "שאגת יוסף" העיר על הדברי רננה מדברי הגאון רעק"א, שהן אמת שלא תוכל האם הבורחת מפני הרוצחים להמית את התינוק מדין רודף, אולם תוכל להמיתו מדין הצלת נפשות, שאילו לא כן שניהם ימותו, שהגרעק"א כתב בשם שו"ת פנים מאירות (ח"ג סי' ח'), בתינוק שיצא רובו שאם ידוע ששניהם ימותו, גם האם וגם הוולד, מותר להציל את האשה. ועוד העיר מחידושי המאירי שגם ביצא ראשו של העובר שאין נוגעין בו למיתה, היינו דוקא אחרים, אבל האשה עצמה יכולה להמיתו מפני שנרדפת היא, וממילא אין להביא ראיה כלל מעובר. והאריך שם בעניין זה בראיות וסברות לצדד בעד אותה אשה שלכאוף נהגה כדן.

וכתב עוד שם בשאגת יוסף שיש נפק"מ בזה לעניין מה שמצינו במגילת איכה "ידי נשים רחמניות בישלו ילדיהן" האם על פי ההלכה היה מותר להם לעשות כן, והביא משו"ת מעמקים (ח"ד סי' כ"ג) שכתב שלא ראה ולא שמע בשוואה שיהודים במחנות ובגטאות אכלו בשר אדם למרות הרעב הנורא, ורק החיילים הרוסים עשו כן, רח"ל לתקפ"ז.

בתרא (ח) שת"ח קודם לעם הארץ להחיותו ולהקדימו בקבלת מזונות אף בעת רעב ובצורת, וכן נפסק בשו"ע (י"ד סי' רנ"א סעיף י"א).
 וכן מבואר עוד בשבועות (ל) שת"ח קודם בדיון, וכן נפסק בשו"ע (חו"מ סי' ט"ו) צריך הדיין להקדים דין של ת"ח אפילו בא לבסוף, וכתב
 הרמ"א ואם הת"ח בעצמו לפני הדיינים, אפילו פתחו כבר בדיון אחר, דנין אותו תחילה שלא יתבטל מלימודו, עכ"ל. ומכללם של דברים אתה
 למד שאף כשממתינים בתור בחנות יש על הציבור להקדים את הת"ח וכן כתב מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ד
 חו"מ סי' ש"ח).

וכיוצא בזה מובא בספר דרך שיחה (ח"א עמ' קס"ו) קושיא זו בשם מרן הגרא"מ שך זצ"ל ראש ישיבת פנוביוז שאמר שהוקשה לו כן
 זמן רב היאך הקדים יעקב את בני האמהות לפני בני השפחות, וכי בפקוח נפש יש קדימה של חביבות. ומרן הגרא"מ שטיינמן זצ"ל בספרו אילת
 השחר (עה"ת שם) תירץ דאה"נ כיון שהיה צריך לסדר קדימתו ולא היה דין קדימה אחר, ממילא הוכרח יעקב לסדרן לפי חביבות, שגם בזה
 יש לומר קדימה. ומרן הגר"ח קניבסקי שליט"א (דרך שיחה שם) ביאר כאמור שהחביבות אצל השבטים היה מכח השיבות ומעלה בדרגה של
 תורה ויראת שמים או חסד שבכל אלו יש דין קדימה כמבואר בהוריות (ג).

יישוב ב' - כל אחד מהשבטים הפציר להיות מגן בראש החזית

ולפענ"ד נראה עוד ליישב בס"ד שודאי נשות ובנות יעקב אבינו ע"ה היו מלאים אמונה חזקה בהש"ת ולא נתייראו כלל מעשיו הרשע,
 וכל מה שיעקב אבינו חילק את המחנה לשניים, הכל היה בגדר חיוב ההשתדלות, ואדרבה כל אחד ביקש לעמוד בראש החזית כנגד עשיו הרשע
 להגן על שאר בני המשפחה, והיו מתעצמים ומתווכחים וכל אחד אומר אני יהיה בראש להיות מגן וצנייה, והסכיתו למסור נפשם למען אחיהם,
 והכל היה מאיתם וברצונם. ולכן הוכרח יעקב לפשר בניהם, והניח את השפחות ובניהם בראש החזית, ואחריהם לאה ובניה, ואחריהם רחל
 ויוסף. וראה מה שהארכתי בנידון זה אודות מי שרוצה למסור עצמו למיתה תחת חבירו ת"ח (סימן מ"ב).

ושמא יש לבאר כוונת רש"י שפירש "אחרון אחרון חביב", שהיתה כוונת יעקב בדוקא להניח בסוף את מי שהוא כבר בין כה חביב, ואת
 האחר שהוא חביב פחות בתחילה, שאדרבה על ידי זה שהוא עומד להגן על כולם, מעתה יתוסף לו חביבות.

יישוב ג' - בני השפחות היו נרדפים ובודאי ינצלו כי ה' יבקש נרדף

בספר דברי יחזקאל הלבשרשטאם (וישלה) מתרץ על פי מאמר שלמה בחכמתו (קהלת ג) "והאלוקים יבקש את נרדף", ואיתא במדרש
 אפילו רודף צדיק והנרדף רשע הש"ת מבקש עלבון הנרדף להצילו מן הרודפו. והנה השפחות ובניהם היו ננענין ונרדפין מאת אחיהם בני
 הגבירות, כי קראו להם שם שפחות, ולכן היו ננענין מאד ושבורי לב, וידע יעקב שעשיו לא יוכל להרע להם כי ה' יבקש את הנרדף ולכן בדוקא
 הניחם ראשונים, ואחר כך את לאה וילדיה אחרונים, כי למרות שהיו בני גבירה אבל לא היו כמו רחל ויוסף שהיו אהובים ביותר אצל יעקב, והיו
 גם כן מעט שבורי לב וננענים, לכן העמיד לפני רחל ויוסף, ואת רחל ויוסף אחרונים, וזה שפירש רש"י "אחרון אחרון חביב" היינו שסדרן בסדר
 נכון ובחכמה נפלאה שינצלו כולם. וכן תירץ בספר ברכך משה (פרשת וישלה) להגאון רבי משה טייטלבוים מסאטמר זצ"ל.

יישוב ד' - החביבים יותר היו עלולים להיענש תחילה בעוונם

מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל בספרו אילת השחר (וישלה) מתרץ, שמכיון שיעקב התיירא שמא נתלכלך בחטא ולכן לא
 תעמוד לו ההבטחה שישוּב לבית אביו, וחשש שיהרגו את הנשים וילדיהם משום חטאו, ממילא אלו שיותר חביבים עליו נמצאים בסכנה גדולה
 יותר, כי מיתתם תהא עונש יותר גדול עבורו, לכן הרחיקם יותר.

יישוב ה' - עשיו ביקש להמית דוקא את בני האמהות

עוד תירץ מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל בספרו אילת השחר (וישלה), שעשיו חיפש לפגוע בעיקר ביעקב ובאלו שיותר
 חביבים עליו, ויתכן שעשיו גם ידע שרחל יותר חביבה עליו שעבד עבורה כל אותם השנים, ומשום כך הוכרח יעקב להסתיר את בני האמהות
 שהיו בסכנה גדולה, ואילו בני השפחות לא היו בסכנה כל כך.

יישוב ו' - כיון שיעקב עבר לפניו להגן עליהם היה רשאי להקדים החביב

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד (סנהדרין עמ' תקי"ב) מתרץ שאכן אין היתר להקדים בעלמא רק משום
 חביבות, אולם באופן זה שיעקב אבינו עבר לפניו ואמר אם יבא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, ועמד להגן עליהם, והרי יעקב היה כוחו
 גדול כמבואר ברש"י (כ"ט י'), על כן מכיון שהיה נראה שכולם ינצלו ופעל להצלת כולם, אלא שהצלת יוסף ורחל היתה גדולה יותר, וכמו כן
 הצלת לאה וילדיה היתה גדולה מהצלת השפחות וילדיהן, באופן כזה יתכן שמוותר להקדים מפני חביבות, ומטעם זה אין זה נחשב לקדימה
 בהצלת נפשות ממש.

יישוב ז' - להראות חיבתו לבני השפחות שמוסר נפשו עליהם

שמא עי"ל שיעקב אבינו הקדים את בני השפחות בדוקא כדי להראות חיבתו אליהן, שאילו היו בני רחל ולא עוברות תחילה, היו
 סבורים הכל שיעקב הולך לפניו ומחרף נפשו להצילן באהבתו אותם, אבל עתה שהולך לפני בני השפחות ובניהן, ראו הכל עין בעין חיבתו
 אליהם שמוסר נפשו להגן עליהם, ויש לומר שזהו כוונת רש"י באומרו שאת החביב יותר הניח בסוף, והיינו כאמור כדי להראות חיבתו לאלו
 שנראים חביבים פחות.

יישוב ח' - אדרבה בני השפחות היו בשמירה מעולה יותר

חברי בהמ"ד השיבוני דבזוה"ק איתא להדיא להיפך דאדרבה בני השפחות היו משומרים יותר, והיינו שיעקב אמר שבני רחל ולא לאה אינם
 צריכים שמירה כי הקב"ה שומרם והם מוגנים, לכן הקדים את בני השפחות שיהיו לפניו כדי שיהיו בסמך לו לשומרן, משא"כ בני רחל ולא לאה היו
 מופקדים מהצדדים ומאחור.

מאמר זה מתוך הספר החדש "שאגת יוסף" סכנה ורפואה

"ויפצר בו ויקח" (ל"ג י"א) למה יעקב הפציר בעשיו שיקבל את מנחתו למרות שהמתו שככה?

יש להקשות מכיון שיעקב אבינו ע"ה הביא את כל מנחתו לפני עשיו וביקש ממנו שייקח, ובכל זאת עשיו לא חפץ, אם כן למה הוכרח להתחנן ולהפציר בו שייקח את מנחתו, והרי כבר נח רוגזו של עשיו בראותו גדול רצונו העז של יעקב להיטיב עימו, וכמאמר הכתוב "וירץ עשיו לקראתו ויחבקהו ויפול על צווארו וישקהו ויבכו" ופירש רש"י נתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוהו כל השתחויות הללו. ונאמר עוד "ויאמר עשיו יהי לך אשר לך" ופירש רש"י שכאן הודה לו על הברכות?

וי"ל בס"ד שהיה יעקב ירא שעשיו לא רוצה ליקח את כל הדורון, כדי שיעקב יהיה מוכרח אחר כך לפצותו, ולבסוף יאלץ כדי לפצותו ליתן לו את דינה לאשה, וכמו שראינו שיעקב עשה תחבולות שונות למנוע זאת מעשיו, שנא' "ויקום בלילה הוא ויקח את שתי נשיו ואת שתי שפחותיו ואת אחד עשר ילדיו ויעבור את מעבר יבוק" (ל"ב, כ"ג) וכתב רש"י, ודינה היכן היתה? אלא נתנה יעקב בתובה ונעל בפניה, שלא ייתן בה עשיו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירונו למוטב, ונפלה ביד שכם.

והיותר נראה ליישב בס"ד על פי מה שמצינו בשאלתות (ל"ו, פרשת ויחי) ונרמז בגמרא (מכות כד.) "ודובר אמת בלבבו" כגון רב ספרא, שפעם אחת היה לו איזה חפץ למכור ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא קריאת שמע ואמר לו תן לי החפץ בכך וכך דמים, ולא השיבו מפני שהיה קורא קריאת שמע, אותו לקוח היה סבור שרב ספרא מבקש תוספת בתשלום עבור אותו החפץ, הוסיף ואמר נתנה לי בכך וכך יותר. כשסיים רב ספרא לקרוא קריאת שמע אמר לו טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה, שבאותן דמים היה דעתי ליתנם לך. וכך יש לומר כך גם גבי יעקב אבינו ע"ה איש האמת, שכיון שכבר היה בליבו ליתן לעשיו כל אותה המנחה, וכן אמר לכל אותם ששלח לפניו שהכל הוא נתון לו במתנה, לכן אף שעשיו סירב לקבל, הפציר בו יעקב אבינו ע"ה שייקח מנחתו כדי לקיים בעצמו "דובר אמת בלבבו". וראה מה שהארכתי עוד בזה בחיבורי שלהבת יוסף ח', ושם נתבארו בזה עוד ג' יישובים.

הגנו לבשרכם כי לאחר
תקופה שאזל מהמלאי
כעת ניתן להשיג את הספר
(רב המכר)

**שיעורי
"כרם יוסף"
קידושין**

הספר שנתקבל באהבה וחיבה בעולם
התורה ולא מש משולחנם של ראשי
הישיבות מגידי השיעורים
ומרביצי התורה:

מקיף את כל הנושאים המדוברים על סדר
הדף, תוך היקף של תשובות רבות לכל
השאלות על הדף!
בייחוד דפים מ"א מ"ב מ"ג אשר עליהם כתב
וערך המחבר למעלה מ-200 עמודים.
הסכמות נלהבות מגדולי ישראל.

2-ם: הפצת ספרי קודש רח' דוד 1 ש. הבוכרים,
יפה נוף צומת בר אילן.
חנות הספרים קריית בעלזא
ב"ב: משפי' שבתאי רח' ר' עקיבא 44 פינת הרב קוק,
(מעל סלקום לשעבר), 03-5796146 (9 באינטרקום)

לברורים והזמנות
בכל רחבי הארץ:
054-84-60007/8
02-5373570

"ויקח את שלי וְשָׁלוּ וְאֵת שְׁפוּזוֹתַי וְאֵת אֶזְרָא יְלְדִי" (ל"ב, כ"ג)
**היאך מספק שדינה תחזיר את עשיו למוטב היה ליעקב להשיאה לו,
והלא היה רשע והרבה לפשוע?**

ודינה היכן היתה? נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא ייתן בה עשיו עיניו, ולכך
נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם, [רש"י].

צ"ע וכי בשביל ספק שמא דינה תחזירנו לעשיו למוטב היה ליעקב להניח את ביתו דינה בפני הדוב, והלא עשיו היה
רשע והרבה לפשוע, וכמו שדרשו רבותינו במדרש (בראשית פרק כ"ה): שעבר באותו היום חמשה עבירות, הרג ורצה
ועבד עבודה זרה וכפר בתחיית המתים וגנב, לפיכך מת אברהם שלא יראה רשעו. ובגמרא (ב"ב טו): איתא שבא על
נערה המאורסה באותו היום?

ומצינו עוד שהיו מעשי עשיו שנואין בעיני לאה, והכתוב מזכירה לשבח (כ"ט, י"ו) "ועיני לאה רכות" ופירש רש"י
שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשיו, ובכתה, שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן, הגדולה
לגדול והקטנה לקטן (ב"ב קג), ולא נענשה אלא אדרבה הכתוב מספר בשבחה?

וכן מצינו עוד ברחל עה"פ (י"ב) "ויזכור אלהים את רחל" שמפרש רש"י בשם המדרש, שהיתה מצרה שמא
יגרשנה יעקב לפי שאין לה בנים ותעלה בגורלו של עשו, וביאר שזה כוונת הכתוב (ש"ס ג') "אסף אלהים את
חרפתו" שהיתה לחרפה שהיתה עקרה והיו אומרים שתעלה בחלקו של עשיו הרשע, ועכשיו שנוול לה בן כבר אין
אומרים כן. ומבואר שהיתה זו חרפה להינשא לעשיו, ואם כן למה ועל מה נענש יעקב על שלא השיא לעשיו את
בתו דינה?

ועוד קשה שהלא שנינו (U'minos): תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני
ארי, ומבואר שיש איסור להשיא בתו לעם הארץ, ולא אמרין שצריך ליתן את ביתו לעם הארץ כדי שתחזירנו
בתשובה, וכל שכן שלא ליתן את ביתו לרשע וכופר כעשיו?

ראה 13 תירוצים בספר "אשכול יוסף" עה"ת

שיעורים אקטואליים: 073-371-8053 חייג והקש את מספר השיעור:

"הפיגוע בטרמפיאדה בכניסה לירושלים": 264

שיחה לפרשת וישלח: 200 / שיעור בסוגיא דחנוכה: 199

עוד בענייני חנוכה: 201 / אכסנאי שהשתתף בשמן ופרצה שריפה: 203

הדלקה מפני החשד: 139 / הלכות חנוכה 140 / מבטלין ת"ת להדלקה 142

"עץ זיתים למוזיקאים בה ותומכיה מאושר"

יו"ל לזכות ידירנו האזנים היקרים והנעימים
אוהבי התורה פטרנו העלון "אשכול יוסף"
בור **ז'יעון ז'יסים** היו ובר **אהרן ז'יסים** היו
אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד,
בבריאיות איתנא ונהורא מעליא עיובע שמוזות וכט"ס.
בכלל הברכות יבורך ידירנו היקר **ע'לובני ז'יסים** היו
מוקדש ומוצלח **לע"ז הזריהם היקרים:**
סאלם אליה בן מסעדה **ז'ל, ז'וריה** בת ז'וריה **ע'יה**
לע"ז ז'יסים בן ז'וריה **ז'ל, ולע"ז ז'יסים מולכם** בן סלימה **ז'ל**
ולע"ז מיכאל בן חזיה **ז'ל, ת. ז'ל, ב. ז'ל, ז'ל.**

"וקול התור זשמע בארצנו"

להאזנה לשיעורי
מוד"ר יוסף ז'י סימן טוב שליט"א
מוזיה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" עה"ת

073-371-8053

שמעו ותזו זבליכם

לצינתוק והאזנה בשידור ז'י: ז'יזי והקש #
את השיעורים ז'יתן להוריד ממערכות
"קול הלשון"